

Is de film *Narnia* een christelijke film?

De film gaat op woensdag 21 december 2005 in première. In de christelijke pers wordt luidkeels reclame gemaakt. Men spreekt zelfs van een film om mee te evangeliseren. Is *Narnia* dan een film waarmee je anderen kunt bereiken met de boodschap van het evangelie? Zit er meer achter deze film dan wat u tot nu toe gelezen hebt? Lees dit artikel!

Mevrouw Berit Kjos geeft commentaar op deze verhalen, geschreven door C.S. Lewis. De film wordt vlak voor de kerstdagen gelanceerd in Nederland. Van haar commentaar treft u hieronder een vertaling aan, zie www.crossroad.to

---

Deel 1: De tegenstelling samengebracht: mythe en waarheid samengesmolten.

'The Chronicles of Narnia: The Lion, The Witch and The Wardrobe, het tijdloze verhaal van C.S. Lewis, gaat over de avonturen van de vier kinderen; Lucy, Edmund, Susan en Peter Pevensie. Tijdens het verstoppertje spelen in het landhuis van de oude professor, komen ze via een magische klerkast terecht in de mysterieuze wereld van Narnia. Eenmaal daar ontdekken ze een mythisch land, dat wordt bewoond door sprekende dieren, dwergen, bosgoden, paardmensen en reuzen. Maar ze maken ook kennis met de ijskoude witte heks Jadis, die een vloek over het land heeft uitgesproken waardoor het er altijd winter is. Onder leiding van de nobele koning, de leeuw Aslan, **trekken de kinderen ten strijde om** een einde te maken aan het eeuwenoude gevecht tussen het goede en het kwade. Een spectaculaire strijd die **Narnia voor eeuwig van de ijzige vloek van de witte heks moet verlossen**.¹

'C.S. Lewis is iemand die een beeld schetst en het aan jou overlaat om de rest te bedenken. Voor mij gaat het om het maken van een film die leeft op de herinnering van mijn boek. Het gaat niet zozeer om het boek zelf. Het moet in ieders herinnering terechtkomen. Dát is mijn uitdaging: het toegankelijk en echt maken, **ik wil dat het echt voelt**². Andrew Adamson, regisseur.

'Er is een profetie dat twee zonen van Adam en dochters van Eva zullen komen. Zij zullen de witte heks verslaan en zo een einde maken aan deze 100 jaar durende winter³. Sprekende bever in een kleine reclame video voor deze film.

De film opent met een stukje *realiteit* uit de wrede, gewelddadige wereld. Sirenes huilen door de lucht als alarm in de nacht terwijl Nazi vliegtuigen bombardementen uitvoeren. De familie *Pevensie* vlucht naar een schuilplaats zich bewust van de gevaren die de door de oorlog beschadigde stad London bedreigen. Al heel snel daarna gaan vier kinderen de trein in en vertrekken naar een landhuis van een mysterieuze, oude professor. Zij staan op het punt de opwindende wereld van de *fantasie* binnen te gaan.

Een boek dat C.S. Lewis schreef, was *The Lion, The Witch and the Wardrobe*. (De leeuw, de heks en de klerenkast). Daarin gaan de vier kinderen hun nieuwe huis verkennen en vinden een weg door een *magische klerenkast* in de koude, winterse wereld van *Narnia*. Hier, in de oude mythen die het hart van Lewis

veroverd hadden, spreken de dieren, beheksen de heksen, wordt vlees in steen veranderd door uitgesproken vervloekingen.

En: de de sluier tussen de fysieke werkelijkheid en fantasieën van de geest wordt weggenomen. Mythe en waarheid versmelten in afgedwongen illusies, waar goed en kwaad opnieuw omschreven worden om in het nieuwe verhaal te passen.

'Het boek draait om verbeelding', zegt Roger Ford, de productie ontwerper van de Narnia film van Disney. Het kind, de lezer moet zijn verbeelding gebruiken. Maar in een film is dat anders. De uitdaging voor een filmmaker is voorbij het voorstellingsvermogen van de mens te komen om hen werkelijk over te brengen naar een andere plaats en tijd⁴.

De digitale magie is hiervoor een perfect middel! Maar waar brengt deze film het kind naartoe? Welke influisteringen worden in hun herinnering ingeplant? Dat zijn de vragen die je je als gelovige ouder stelt. Er is daarop maar één antwoord mogelijk: *de wereld van het occulte*.

De verlokkelijke, heidense werelden die door C.S. Lewis en zijn vrienden bevorderd worden, werden niet door Gods woord of Zijn geest geïnspireerd. Hun verhalen komen voort uit een levenslange onderdompeling in het geloof, de waarden, rituelen, talen en levensstijl van vroegere heidense culturen. C.S. Lewis zelf –zelfs na jarenlang te hebben beleden dat hij in Christus gelooft- bleef erg bezig met die oude mythen. Zoals in zijn beroemde bekerings-ontmoeting met Tolkien in 1931, bleef hij beweren dat de Christenheid en het heidendom in sommige opzichten elkaar wederzijds aanvulden. Denk eens na over de volgende beschrijving van een bezoek aan Griekenland in 1960, drie jaar voor zijn dood:

'Ik moest het nodige doen om Joy (zijn vrouw) en mijzelf om niet terug te keren naar het Heidendom in Griekenland! Bij Daphni was het moeilijk om niet tot Apollo, de genezer, te bidden. Maar op een of andere manier **voelde het niet zo dat het uiterst fout zou zijn om dat te doen – het zou alleen aan Christus geadresseerd zijn geweest onder de vorm van Apollo**. Wij zagen een prachtige christelijke dorpsceremonie in Rhodos en voelden nauwelijks verschil.⁵

Hetzelfde boek citeert een eerdere uitspraak van Lewis dat het hem spijt dat hij tijdens zijn schooljaren nooit onderwijs heeft gehad over de veronderstelde band tussen Christendom en heidendom: 'Niemand probeerde aan te tonen op welke manier **de Christenheid het heidendom vervulde** of dat heidendom een voorafschaduwung van het Christendom was⁵.

De witte heks Jadis – die zichzelf tot koningin van Narnia benoemde – kwam voort uit die heidense visie op de wereld, niet uit een bijbels beeld. Het bloedige, rituele offer van Aslan lijkt veel meer op de winterse solstice rituelen en bloed-offers aan de goden van diverse culturen (Hindu, Maya, Inca of Babylon) dan op de kruisiging van onze Heer. Geen wonder dat de regisseur ervoor koos om het rituele offer van Aslan te doen plaatsvinden in een omgeving die merkwaardig veel lijkt op de rituele stenen en pilaren van Stonehenge, tegenwoordig een verzamelplaats voor het wereldwijde netwerk van nieuwe heidenen.

'Lewis bezocht eerder in zijn leven de ruïne van Stonehenge, een mysterieuze cirkel van grote, oude stenen in Zuid-Engeland. Volgens Kathryn Lindskoog (in

haar boek 'Reis naar Narnia') wordt de laagste steen in Stonehenge 'de steen van het offer' genoemd. Mensen denken dat men mensen daarop vastbond en doorstak in duistere plechtigheden duizenden jaren geleden. Het is vrijwel zeker dat Stonehenge aan Lewis het idee van een stenen tafel gaf.⁶

Anders dan Jezus, onze Heer, onderhandelt Aslan over de voorwaarden van de 'oude magie' met de witte heks. En, anders dan God, schrijft Aslan de uiteindelijke overwinning aan de mensen toe, niet aan zijn eigen plan en kracht.

'De toekomst van Narnia **berust op jouw moed**', vertelde de leeuw aan Peter voor zijn verdrietige vertrek. Snel daarna gaat deze uitgezonden ridder in een helder gekleurde wapenrusting deelnemen aan de strijd. Hij beklimt een sneeuw-witte eenhoorn (paard met een puntige hoorn op zijn voorhoofd) en neemt een flink zwaard mee.

Herinnert dit aan de wapenrusting van God (Efeziërs 6:10-17) of het (kort)-zwaard van de geest? Als dat het geval is, dan is dat een misleidende vergelijking. Dat overwinnende zwaard is het eeuwige, onveranderlijke woord van God. Dat woord heeft in de mythe Narnia helemaal geen plaats.

We willen de wapenrusting van God gebruiken om het verschil tussen de bijbelse waarheid en de Narnia fantasie te illustreren. De hedendaagse gedachte dat Narnia een christelijke allegorie is, wordt dan ontzenuwd. Deze gedachte werd door Lewis zelf overigens ontkend. Zoals *Christianity Today* zegt: 'Lewis weigerde zijn boeken een christelijke allegorie te noemen. De verhalen ontleen net zoveel aan de heidense mythologie als aan de bijbel⁷.

Als je Aslan wil zien als was hij Jezus Christus, dan moet je behoorlijk grote gedachtesprongen maken. De twee tegengestelden zullen niet samen te brengen zijn, tenzij de waarheid van God aangepast wordt aan menselijke verbeeldingskracht. En, verdrietig genoeg, zulke geestelijke compromissen worden dagelijks gesloten. En: *hoe beter de vervalsing, hoe misleider het is.*

De wapenrusting van God bestaat uit zes delen:

1. De omgording met **waarheid** – de waarheid van God en Zijn verlossingsplan
2. Het pantser van **gerechtigheid** – de waarheid dat wij het kruis nodig hebben én Gods gerechtigheid.
3. De sandalen van **vrede** – het genadegeschenk van de Vredesvorst voor hen die wandelen in Zijn waarheid en gerechtigheid.
4. Het langschild van het **geloof** – Al ons vertrouwen stellen op de soevereine kracht en liefde van onze God en Zijn woord.
5. De helm van **redding** – onze ogen gericht houden op de verwachting van Zijn overwinning vandaag en voor altijd.
6. Het (kort)zwaard van de geest – Zijn **woord**, verborgen in ons hart, te gebruiken tegen elke vijand die wij tegenkomen.

Deze onderdelen worden nóg belangrijker in het licht van het feit dat Jezus op diverse momenten zichzelf voor zijn discipelen openbaarde als Waarheid, Gerechtigheid, Vrede, onze Redding en het levende Woord⁸. Wanneer je de

wapenrusting van God aandoet, doe je (daarmee) de Heer Jezus Christus aan (Romeinen 13:14). Dan wordt Hij jouw *schuilplaats* en *jouw bescherming* in de storm. In Hem verborgen kun je rekenen op Zijn overwinning, want Hij beschermt je niet alleen als een schild, maar Hij vult je ook met Zijn leven.

1. Gods WAARHEID

'De film....is een goed instrument voor de kerk om mensen te helpen **de waarheid van het evangelie van Jezus Christus te begrijpen**' schreef Ted Baehr van de *MovieGuide* (filmgids). 'Zeer weinig mensen zullen de kleine verschillen opmerken tussen de film en de novelle van Lewis'.

Nu zal die laatste opmerking waar zijn. Als je meegesleept wordt door de hoge technische prestaties van de film en de fantasie, zul je daar weinig van merken. Maar de eerste zin roept vragen op. Hoe kan deze film mensen helpen *de waarheid van het evangelie te begrijpen*? Wat is werkelijk *waar* in deze zo genoemde 'christelijke allegorie'?

Dr. Baehr geeft gedeeltelijk antwoord in de volgende samenvatting. Welke grote afwijkingen van de veronderstelde 'waarheid' zie je hier?

'Een profetie zegt dat vier zonen en dochters van Adam en Eva naar Narnia zullen komen om **Aslan te helpen....bij het bevrijden van Narnia** van de witte heks. Om de profetie te dwarsbomen heeft de witte heks iedereen verteld dat als zij een zoon of dochter van Adam en Eva zien, zij die gevangen moeten nemen en hen bij haar moeten brengen....'

'Het opstandingsgedeelte met Aslan, Lucy en Suzanne is er ook uitgehaald, en de film richt zich meer op de **kinderen die de oplossing tegen het kwaad** in Narnia **zijn**. En dat wanneer de overwinning van Aslan is. [De kinderen] zijn erfgenenamen van de overwinning dat **Aslan de stenen tafel in handen krijgt**, en Jezus Christus overwon aan het kruis....'

'In feite is de film een duidelijke Christologische toespeling, of verbeelding, van het verhaal van Jezus Christus. De kleine veranderingen nemen niets van de betekenis van het boek weg.....'

'Andrew Adamson....begrijpt het element van offer en verlossing, maar het ging hem om **de kinderen krachtig te maken** .....zijn liefde voor de oorspronkelijke bron (het boek) houdt de film uiteindelijk op het doel gericht.'⁹

Omdat het Adamsons punt was 'de kinderen...krachtig te maken', is het voor de hand liggend om aan *hen* (eerder dan Aslan) grotendeels de overwinning toe te schrijven. Het helpt ook om Aslans verwrongen boodschap uit te leggen:

'De toekomst van Narnia is van **jullie** moed afhankelijk'³

Terwijl die uitspraak hen die het evangelie liefhebben zou moeten verontrusten, past zij heel goed bij de oude profetie van Narnia. Voor ons houdt het woord 'profeteren' onder andere in, dat God bekendmaakt en openbaart wat in de toekomst ligt. Omdat wij Hem kennen en Zijn woord vertrouwen, nemen wij de oudtestamentische profetieën inzake de komende Messias serieus. Al wat God

ons zegt in Zijn woord werd werkelijkheid en zal dat ook worden! Jezus kwam en gaf Zijn leven voor ons! Hij zal terugkomen voor Zijn volk (en de gemeente)! Maar de profetie van Narnia belooft ons niet zo'n Redder. In grote tegenstelling daarmee belooft die profetie dat er vier mensen zullen komen om het land te redden. Wat een schande om dit misleidende verhaal een beeld van de waarheid te noemen!

Indien die kennelijke leugen *ons* begrip van het evangelie gaat kleuren, zullen we onszelf als mede-redders gaan zien. We zullen onszelf een schouderklopje geven, in plaats van ootmoedig en vol vreugde onze God loven en prijzen voor Zijn geweldige genade in onze zwakheid! Vertaald in de taal van het evangelie: deze opvatting duidt aan dat de dood en opstanding van Jezus onvoldoende waren tot redding. In plaats daarvan steunt God op ons om Zijn redding tot stand te brengen. Die onwaarheid is reeds een belangrijk marketing gegeven geworden in de huidige, op de mens gerichte, gemeentegroei beweging.

De volgende opmerkingen komen van Joseph Pearce (schreef een biografie van Tolkien en auteur van *een nieuw boek over C.S. Lewis*). Zij illustreren de overtuigingskracht van deze mythen. Het gaat zowel over Lewis als Tolkien:

'...de kracht van Tolkien ligt in de manier waarop hij erin slaagt, door de mythe, bij de lezer **het gevoel van de hand van de voorzienigheid** op te wekken'.
'...in zijn mythische scheppingen (die hij sub-scheppingen noemt) laat hij zien dat de onzichtbare hand van God **in de mythe veel krachtiger voelbaar is** dan dat die ooit in fictie gevoeld kan worden. Fictie werkt merkwaardig genoeg met feiten, hoewel dat **verzonnen feiten** zijn, terwijl de mythe met waarheid werkt, hoewel dat **waarheid is, gekleed in verzonnen vermommingen**'.¹⁰

Zie je de vreemde redenering? Indien in de mythe op magische wijze 'bij de lezer het gevoel van de hand van de voorzienigheid merkbaar wordt', welke boodschap wordt er dan werkelijk mee gebracht? Welke nieuwe waarheden, gevoelens en waarnemingen nemen de mensen mee naar huis als zij de bioscoop verlaten? Of wanneer zij het boek lezen? Bedenk dat mythe en waarheid samengesmolten worden in de harten van de Narnia liefhebbers.

Bijvoorbeeld: welke waarheid of misleiding wordt door het volgende gesprek aan een kind overgebracht? Peter vraagt:

[Peter] 'Is de heks zelf mens?'

[Meneer Bever] 'Zij wil dat maar al te graag geloven, en op basis daarvan zegt zij dat zij koningin is. Maar zij is geen dochter van Eva. Zij is voortgebracht door de eerste vrouw van Adam, zij noemden haar Lilith. Zij was één van de Jinn'.^{11,12}

Wat zegt onze wijze God – heel anders dan Lewis of Tolkien – over het voorstellingsvermogen van de mens? Hij is zeer goed op de hoogte van de kracht die dat heeft om leugens voort te brengen en de waarheid te verdraaien. Daarom waarschuwt Hij ons diverse keren dat 'het voortbrengsel van het hart van de mens boos is van zijn jeugd aan' (Genesis 8:21). Een veranderd evangelie zien we ook bij het vreemde scheppingsverhaal dat in *De neef van de magiër* verteld wordt,

de voorloper van *The Lion, The Witch and the Wardrobe* in de zeven delen van de kronieken van Narnia.

*'Maak er ernst mee u wel beproefd ten dienst van God te stellen als een arbeider, die zich niet behoeft te schamen, doch **rechte voren trekt bij het brengen van het woord van de waarheid**'.* (2 Timoteüs 2:15 – lett.)

Noities:

1. De kronieken van Narnia: De leeuw, de heks en de klerkast (2005), toelichting, www.narnia.nl
2. Regisseur/directeur Andrew Adamson spreekt op <http://dvddungeon.com/news>
3. Volledige voorfilm op: http://movies.aol.com/movie_exclusive_the_chronicles_of_narnia
4. http://disney.go.com/disneypictures/narnia/behind_the_magic.html?movie=chapter4&size=WMLarge&clip_title=Chapter%204,%20The%20Story
5. Roger Lancelyn Green, C.S. Lewis: A Biography (Orlando, FL: Harcourt Inc., 1974), bladzijde 274, 30.
6. http://www.roarofnarnia.com/ask_the_professor.aspx (link werkte niet op 12-6-05)
7. Josh Hurst, "[Into the Wardrobe and Straight to Hollywood](http://www.christianitytoday.com/movies/special/narnia-news.html)," *Christianity Today* (11/07/05), www.christianitytoday.com/movies/special/narnia-news.html
8. *A Wardrobe from the King - Chapter 2* www.crossroad.to/Bible_studies/Wardrobe/chapter2.html
9. *'Absolutely Thrilling! Disney's Chronicles of Narnia* at www.assistnews.net/Stories/s05110091.htm
10. *The Letters of J. R. R. Tolkien*, Humphrey Carpenter, editor (Boston: Houghton Mifflin Company, 1981, bladzijde 201.
11. C.S. Lewis, *The Complete Chronicles of Narnia* (Harper/Collin Publishers), bladzijde 77.
12. Lilith: Volgens Joodse en gnostische mythen was Lilith de eerste vrouw van Adam. Als voorbeeld voor radicale feministes werd zij verbannen uit de hof of Eden omdat zij weigerde Adam te gehoorzamen. Net als satan werd zij geteld onder de krachtige, demonische figuren die tegen God opstonden. Intussen werd aan Adam een nieuwe vrouw, Eva, gegeven. Dit verhaal gaat nog verder, maar het behoort tot het rijk van occulte Joodse mystiek en gnostische verhalen. Het is beter je niet zo daarin te verdiepen.